

INTERVIEW REGISSEUR AIKE DIRKZWAGER

'Mohamed is heel menselijk'

Met zijn bewerking van Kader Abdolahs *De Boodschapper* regisseert Aike Dirkwager zijn derde muziektheatervoorstelling over de islam. 'Wat mij fascineert is welke identiteit mensen aannemen met gebruik van religie.'

Door **Annette Embrechts**

Nee, hij is geen moslim en niet bekeerd tot de islam. Hij is, hoewel hervormd groot gebracht, zelfs niet eens (meer) gelovig. En ook zijn twee kinderen van 11 en 14, voedt hij niet religieus op. Toch regisseert Aike Dirkwager (50) nu al zijn derde muziektheatervoorstelling over de islam, voor publiek vanaf 13 jaar. Woensdag 6 januari gaat in Haarlem *De Boodschapper* in première, naar het gelijknamige boek van schrijver Kader Abdolah.

Vorig jaar maakte Dirkwager *Het Huis van de Moskee*, ook naar Abdolah. En de trilogie begon in 2006, met *Mijnheer Ibrahim en de bloemen van de Koran*, naar de novelle van de Franse schrijver Éric-Emmanuel Schmitt. Die voorstelling, gespeeld door acteur René Groothof en percussionist Sjahin During, werd bekroond met de Gouden Kreefel voor de beste jeugdtheatervoorstelling van dat seizoen.

Hoewel drie islamvoorstellingen op rij anders doen vermoeden, is het Dirkwager niet te doen om het kweken van begrip voor de snelst groeiende godsdienst ter wereld, de tweede grootste na het Christendom. 'Het gaat mij niet om principiële discussies over de vermeende islamisering van Nederland, over moderne opvattingen of fundamentalistische.

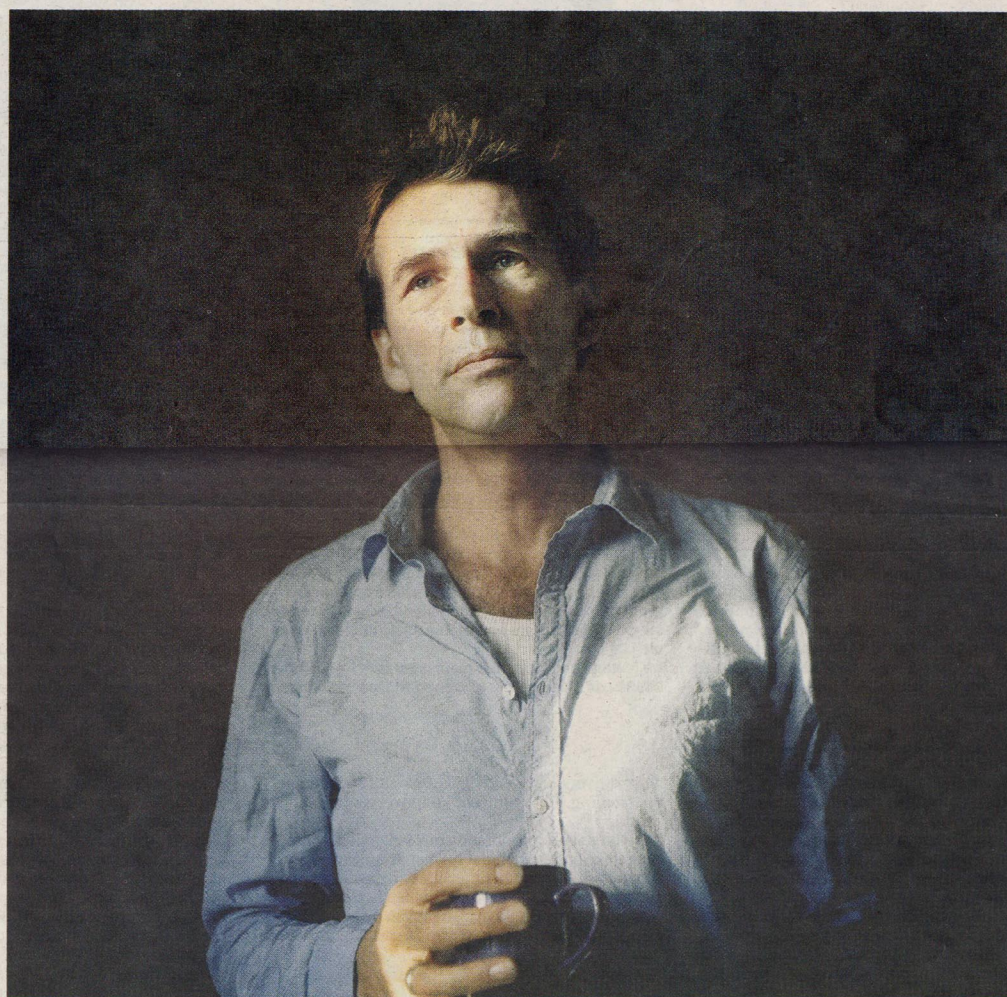
'Wat mij fascineert is welke identiteit mensen aannemen met gebruik van religie. Of ze zichzelf rechter van Allah wanen, of als Aga Djan tot het bittere eind een vredige islam nastreven. Of ze de autoriteit van een god buiten of binnen zichzelf leggen. Hoe komen mensen ertoe geen wijn te drinken of vrouwen van de straat te plukken om hen de lippenstift van het gezicht te dwingen? Ik wil laten zien dat ieders mening over het leven zijn wortels kent in particuliere worstelingen, meer dan in de een of de andere leer.'

Juist jongeren, zegt Dirkwager, zijn voortdurend bezig met de vraag 'Wie ben ik?' in relatie tot hun omgeving, ook tot hun geloof. Waartegen kom je in opstand? Waartegen niet? 'Voor jongeren is het belangrijk te leren luisteren naar hun eigen ik. Kinderen zijn sponsen die voortdurend visies opnemen. Die gaan circuleren in hun bloed. Welke definitief komt bovendien hangt van zo veel af.'

In *Mijnheer Ibrahim en de bloemen van de koran* fascineerde hem de transformatie van een puber van joodse afkomst van wie de vader (met zwaar oorlogstrauma) verdwijnt, en die door soefi Ibrahim geruisloos wordt ingewijd in de islam.

In *Het Huis van de Moskee* nemen de leden van een grote familie rond een tapijthandelaar allemaal een andere (geloofs-) identiteit aan, onder invloed van tragische privégebeurtenissen en de verwarrende politieke situatie in Iran. Omdat het hier om meer personages ging, vroeg Dirkwager Suzanne van Lohuizen Abdolahs boek tot toneelstuk te bewerken. 'Ik kan zelf geen dialogen schrijven.'

Voor *De Boodschapper*, over het leven van Mohammed, vroeg hij Helmer Woudenberg. 'Helmer heeft veel ervaring met muzikale teksten over het leven van één persoon, bij-

Aike Dirkwager: 'Kinderen zijn sponsen die voortdurend visies opnemen.'

Foto Joost van den Broek / de Volkskrant

In vergelijking met *Mijnheer Ibrahim* en *Het Huis van de Moskee* is Abdolahs *Boodschapper* ideologisch van aard, wat betreft regels en voorschriften die Mohammed als boodschapper van God verkondigt, bijvoorbeeld over aalmoezen en afgodsbeelden. Dirkwager: 'Toch is Mohammed heel menselijk, dat benadruk ik. Hij groeit uit tot succesvol zakenman dankzij handig gemanoeuvreren in de corrupte kapitalistische samenleving rond Mekka. Op z'n veertigste begint de twijfel, zijn succes wringt met zijn armoedige afkomst. Hij komt in opstand tegen diezelfde handelswereld. Eerst gewelddadig, later gewelddoos, met steun van armen en slaven.'

Ik wil Mohammeds worsteling laten zien. Dat, als je een principe huldigt, hoe mooi ook, je vaak toch vuile handen moet maken. Dat je met je vuist op tafel moet slaan als je iets wilt bereiken.'

Maar probleem één bij een toneelbewerking: volgens de islam mag je Mohammed niet afbeelden. Dirkwager

op een confrontatie. In *Mijnheer Ibrahim* hebben we een zinnetje over stinkende zweetvoeten als herkenbare moskeeguur afgezwakt toen een jongente tijdens een schoolvoorstelling zich daardoor gekwetst voelde.

'In *De Boodschapper* discussiëren een jonge vrouw en een oude man over het leven van Mohammed. Ze hebben alles gelezen wat over hem is geschreven. Ze gooien die boekenkast om en gaan de discussie aan: wat vinden we van Mohammeds keuzes? Zij windt zich op over de positie van vrouwen. Hij nuanceert. Na een verbaal gevecht komen ze dichtert tot elkaar, door inzicht in de relatie tussen de voorstellen en regels van Mohammed en zijn levensloop.'

Acteur Peter Faber en actrice Vera van Ketelaar vertellen en spelen tegelijk, het handelsmerk van BEER muziektheaterproducties. Dirkwager hoopt dat jongeren zich zullen herkennen in haar opgewonden verzet tegen de achtergestelde positie van vrouwen. Maar ook zien hoe die opvatting is ontstaan: 'Voor de ommekering van Mohammed kwamen vrou-

melen. Mohammed heeft erfrecht en eigendom voor vrouwen afgedwongen en enige vrijheid voor hen op de machocultuur bevochten. Opvolgers hebben dat weer teruggedraaid.'

Het was Kader Abdolah zelf, die na het zien van de voorstelling *Het Huis van de Moskee* zijn nieuwste boek *De Boodschapper* ook ter bewerking aanbood. Geen gemakkelijk boek om doorheen te komen. 'Het boek kent een vermoeiende zigzagstructuur. De Perzisch verteller Zeeëd, een vroegere slaaf en geadopteerde zoon van Mohammed, later zijn rechterhand, doet via talloze getuigen en zijwegen Mohammeds leven uit de doeken. Dat werkt niet op toneel.' Gelukkig kreeg hij van Abdolah de vrije hand. 'Hij mag bekend staan als eigenwijs; wij zijn dat als theatermakers ook.'

Dirkwager heeft niet de hele bijbehorende Koranvertaling van Abdolah gelezen, wel passages. Hij is vooral onder de indruk van de hypnotiserende kracht van de recitatieven. 'Als in een

'Het gaat mij niet om principiële discussies over de vermeende islamisering van Nederland'

De Boodschapper door BEER
Muziektheaterproducties, naar het boek van Kader Abdolah. Vanaf 13 jaar.

Première 6 januari, Toneelschuur Haarlem. Tournee t/m 31 maart.